

Aan prof. dr. mr. M. Kalverboer
Kinderombudsman
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Amsterdam, 1 juni 2022

Geachte mevrouw Kalverboer,

Vandaag 1 juni is het de 'Dag van het Kind' en richt ik mij tot u in deze open brief. U waakt immers over het wel en wee van onze kinderen én u wilt hun positie verbeteren, waar nodig. Ik vraag daarom uw aandacht voor de ongewenste ontwikkeling dat kinderen op school steeds vaker worden geconfronteerd met de angstcampagne rond klimaatverandering.

Klimaatverandering is een gegeven; het is een fenomeen dat aanwezig is zo lang als onze planeet bestaat. Klimaatwetenschappers zijn bezig om beter te begrijpen wat de oorzaken zijn van klimaatverandering en, vooral de afgelopen decennia, of de mens ook bijdraagt aan die verandering.

Maar het klimaat is het ingewikkeldste systeem waar we op aarde mee te maken hebben en wetenschappers zijn er nog lang niet uit. Theoretische klimaatmodellen staan dan ook nog in de kinderschoenen. Ze kunnen het verleden nog lang niet correct reconstrueren, laat staan dat ze een betrouwbaar beeld van de toekomst zouden kunnen geven. Dat eerste blijkt iedere keer weer als we modeluitspraken vergelijken met metingen. De modellen kloppen gewoon (nog) niet.

Een van de kwalijke zaken is dat in de klimaatdiscussie de uitstoot van CO₂ door de mens wordt gezien als de grote boosdoener. Als we CO₂ blijven uitstoten, zal het klimaat op hol slaan en zal dat tot grote rampen gaan leiden, zo luidt het verhaal. Dat soort uitspraken zijn wetenschappelijk gezien onverantwoord, omdat het hier gaat om niet meer dan een hypothese. Wat we wél zeker weten is dat CO₂ een opwarmend effect heeft, maar ook dat dit effect steeds kleiner wordt naarmate er meer CO₂ in de atmosfeer komt ('verminderde meeropwarming').

Rampen

Rampenscenario's hebben een grote invloed op de bevolking. Mensen gaan hierdoor met angst naar de toekomst kijken, terwijl daar in dit geval geen enkele aanleiding voor is. Laten we eens objectief naar de feiten kijken. In de afgelopen 150 jaar is de gemiddelde temperatuur op aarde met ca. 1° C gestegen en de zeespiegel steeg met ruim 20 centimeter. In diezelfde periode heeft de mensheid een ongelooflijke bloeiperiode doorgemaakt. Voor het eerst in de geschiedenis heeft een groot deel van de (groeierende) wereldbevolking economisch gezien een menswaardig bestaan. Armoede neemt wereldwijd af, sterfte door ziektes als malaria en tuberculose neemt af, geletterdheid neemt toe etc. Steeds meer kinderen wereldwijd kunnen naar school.

Van klimaatrampen is absoluut geen sprake. Metingen wereldwijd wijzen uit dat extreme weersgebeurtenissen zoals orkanen, overstromingen en perioden van droogte niet vaker voorkomen. En het aantal slachtoffers dat valt door extreem weer is zelfs met 99 procent gedaald! Dankzij de toegenomen welvaart en de verbeterde technologie die daarmee gepaard gaat.

Met die achtergrondinformatie kom ik tot de kern van mijn boodschap aan u. Onze kinderen worden op school al op jonge leeftijd angst aangepraat over klimaatverandering. Met name de boodschap dat CO₂ daarbij de grote boosdoener is, is zeer misleidend. Kinderen zouden juist moeten leren dat CO₂ helemaal geen vervuilend 'gifgas' is. CO₂ is essentieel voor al het leven op aarde en meer CO₂ is primair een zegen voor mens en natuur. In de land- en tuinbouw weten we uit jarenlange ervaring dat meer CO₂, uiteraard samen met voldoende water en andere voedingsstoffen, een grotere oogst oplevert. Ook de aarde als geheel wordt 'groener' dankzij de hogere concentratie CO₂ in de lucht. Waarom krijgen onze kinderen die positieve kanten van het verhaal niet te horen?

Anderzijds is er wél overvloedig bewijs dat CO₂-beperkende maatregelen zeer schadelijk zijn voor mens en natuur. Denk aan windmolens waar zeer veel grondstoffen voor nodig zijn, die veel ruimte innemen, die overlast geven voor omwonenden en waar (vaak zeldzame) vogels, vleermuizen en insecten het slachtoffer van zijn. Bovendien wordt het elektriciteitsnet ernstig ontregeld door windmolens. Hoe meer van die molens, des te groter de ontregeling. Dat geldt overigens ook voor zonnepanelen. Samenvattend, de kosten van CO₂-beperkende maatregelen zijn vele malen hoger dan de baten. Ze maken het leven aanzienlijk duurder. Het middel is derhalve veel malen erger dan de kwaal. Waarom krijgen onze kinderen die kant van het verhaal niet te horen?

Geachte mevrouw Kalverboer,

Zouden de scholen de talentontwikkeling van kinderen niet centraal moeten stellen en zou u als kinderombudsman de vele instanties die zich daarmee bemoeien er niet op moeten wijzen om politiek-bestuurlijke ideologieën volledig buiten het onderwijs te houden? Wij spreken leraren die steeds meer moeite hebben met de eenzijdige teneur in het lesmateriaal en de examenvragen:

1. Scholieren krijgen maar één verhaal te horen over de oorzaak van klimaatverandering, nl. het is CO₂, CO₂ en nog eens CO₂. Dat er ook invloeden zijn van de zon, de wolken en oceaanstromingen krijgt nagenoeg geen aandacht.
2. Ook de mogelijke angstaanjagende gevolgen van klimaatverandering worden breed uitgemeten: enorme zeespiegelstijging, toenemende bosbranden, meer orkanen etc. Om de rillingen van te krijgen.
3. De duurzame oplossing in de lesstof is drastische vermindering van de CO₂-emissie door fossiele brandstoffen te vervangen door windturbines en zonnepanelen. Geen woord over het feit dat die oplossingen misschien wel helemaal niet zo duurzaam zijn, dat ze het probleem verschuiven naar het delven van schaarse grondstoffen, dat ze geen leveringszekerheid bieden en dat ze energie peperduur maken.

Ook organisaties die zich met de ontwikkeling van jongeren bezighouden, maken het soms wel erg bont. Ik geef twee voorbeelden.

De Bernard van Leer Foundation zegt:

“Maar baby's en peuters staan niet centraal tijdens klimaatonderhandelingen. Hun behoeften worden zelden besproken door de besluitvormers, experts of advocaten op evenementen zoals COP26. (...) We moeten jonge kinderen centraal stellen in klimaatgesprekken en prioriteit geven aan klimaatrechtvaardigheid voor de volgende generaties.”

Hoe treurig is het om hier te zien dat het geluk van het kind en het klimaatrampenscenario rechtstreeks en ondubbelzinnig aan elkaar worden verbonden. Alsof dit doemscenario een voldongen feit is.

Het Nederlands Jeugdinstituut zegt:

“Omdat jongeren langer op deze planeet zullen zijn dan ouderen, zullen zij de effecten ervan langer ondervinden. Sommige jongeren slepen daarom landen die veel CO₂ uitstoten voor de rechter. Zo willen ze hen dwingen maatregelen te nemen. Er ligt al een vonnis van de Hoge Raad dat zegt dat het oneerlijk is dat de jongeren meer gevolgen gaan ervaren dan de ouderen. Ook het Comité van Kinderrechten van de Verenigde Naties heeft eenzelfde soort uitspraak gedaan.”

Hoe treurig is het om ook hier te zien dat het geluk van jongeren en de CO₂-hypothese rechtstreeks en ondubbelzinnig aan elkaar worden geknoopt. Alsof het een voldongen feit is dat met een CO₂-knop het klimaat geregeld kan worden. Kwetsbare jongeren worden hier gewoon voor een politiek-ideologisch karretje gespannen. Zou het Nederlands Jeugdinstituut zich daar niet diep voor moeten schamen?

Complexiteit

Kinderen kunnen de enorme complexiteit van klimaatverandering niet begrijpen vanwege de ingewikkelde natuurkunde, meteorologie en geologie, laat staan dat ze er op hun leeftijd iets zinvol aan kunnen doen. Daar komt nog bij dat ze géén toegang krijgen tot een evenwichtig verhaal over de feiten van klimaatverandering, maar dat ze wél worden opgezadeld met doemverhalen over een naderende Apocalyps.

Een half jaar geleden heb ik naar aanleiding van de 26e UN Climate Change Conference of the Parties (COP26) in Glasgow de daar aanwezige jeugd een hoopvolle brief geschreven, waarin ik eindig met het volgende advies (Nederlandse versie):

- 1. Klimaatverandering bestaat en is van alle tijden, maar maak je geen zorgen, de huidige periode van opwarming van de aarde heeft ons alleen maar voorspoed gebracht: "Er is GEEN klimaatcrisis".*
- 2. De toekomstige opwarming van de aarde kan het best worden opgevangen door ons tijdig aan te passen. In de natuur is 'aanpassing aan verandering' altijd de beste strategie geweest om te overleven, wat de oorzaak van de verandering ook is. Technologie speelt daarbij een grote rol.*
- 3. Milieuvervuiling moet en kan gestopt worden door een circulaire en schone economie tot stand te brengen. Creativiteit, vindingrijkheid en innovatie worden gevraagd van jullie generatie. Ga je leven niet wijden aan de verkeerde onderwerpen. Laat je vooral niet voor het karretje spannen van klimaatactivisten.*

Tot slot, beste jongeren, vergeet de predikers van doem en somberheid en beschouw de bovenstaande uitdagingen als je missie in jouw leven.

Geachte mevrouw Kalverboer, ik eindig waarmee ik begon: 'Vandaag 1 juni is het de Dag van het Kind en richt ik mij tot u in deze open brief.' Als President van Clintel, een wereldwijd klimaatnetwerk van meer dan 1000 kritische wetenschappers en ingenieurs, maak ik mij grote zorgen over wat er op scholen verteld wordt aan onze kinderen en kleinkinderen. Gezien uw verantwoordelijkheid, zou juist U met prioriteit aandacht moeten vragen voor de noodzaak dat kinderen het gehele klimaatverhaal te horen krijgen en dus geen politiek gekleurde versie daarvan. Tevens zou u erop moeten wijzen dat het moreel onverantwoord is om kwetsbare kinderen voor het karretje van klimaatalarmisten te spannen.

Laten we ervoor gaan zorgen dat de jeugd zich in het onderwijs onbezorgd kan ontwikkelen, zonder dat ze daarbij gedemoraliseerd worden met politiek-ideologische doemverhalen over klimaatrampen. We moeten op school onze kinderen niet vertellen wát te denken, maar vooral hóe te denken. We hebben in de toekomst geen volgzame onderdanen nodig, maar ondernemende generaties met een eigen kritisch denkvermogen.

Hoogachtend,

Prof.dr.ir. A.J. (Guus) Berkhout

President van de Climate Intelligence Foundation (Clintel)

Lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW)